بیرەوەرییەکانی کاروانی ژیانم

کەریم شارەزا

ڕاپەڕینە مێژووییەکەی جەماوەری کوردستان لە بەهاری ١٩٩١دا

دوای ڕووخانی سوپای بەعس لە شەڕی کوێت لە دوا ڕۆژەکانی مانگی شوباتی ١٩٩١دا بەرانبەر بە سوپای ئەمریکا و هاوپەیمانەکانی، جەماوەری خوارووی عیراق ڕاپەڕین و دامودەزگای بەعسی فاشییان تەفروتونا کرد. زۆری پێ نەچوو لە کوردستانی خۆشماندا لە ڕۆژی (٥)ی ئاداری ١٩٩١دا، جەماوەری ڕانیەی دەروازەی ڕاپەڕین بە ڕووی حوکمی بەعسی فاشی ڕاپەڕین و لە ماوەیەکی کەمدا شارەکەی خۆیان لە دامودەزگای بەعسی داپلۆسێنەر پاک کردەوە و ئەم هەواڵە دڵخۆشکەرە بە هەموو لایەکی کوردستاندا بڵاوبووەوە و بۆ ڕۆژی ٦ی ئادار جەماوەری حاجیاوەی سەر بە ڕانیە و سەروچاوە و تەیناڵ ڕاپەڕین و ناوچەکانی خۆیان لە هێزەکانی ڕژێمی بەعس پاک کردەوە و بۆ ڕۆژی ٧ی ئادار جەماوەری شۆڕشگێڕی شاری سلێمانی ڕاپەڕی و پیاوانی ڕژێمی بەعسی فاشییان لە ئەمنە سوورەکە لەناوبرد و سوپای داپلۆسێنەری ڕژێم لە ئۆردوگاکەی ڕای کرد و شارەکە و دەوروبەرەکەی بە تەواوی ئازاد بوون و زۆربەی پیاوانی ڕژێم بەسزای عادیلانەی خۆیان گەیشتن.

بۆ ڕۆژی ٨ی ئادار جەماوەری هەڵەبجەی شەهید و چەمچەماڵ و زەڕاین و نەسر و باریکە و سمود ڕاپەڕین لە ماوەی چەند کاتژمێرێکدا ناوچەکانی خۆیان لە پیاوانی ڕژێمی فاشی پاک کردەوە. بۆ ڕۆژی ٩ی ئادار جەماوەری شارەکانی کۆیە و شەقڵاوە و دەربەندیخان و کەلار ڕاپەڕین و بۆ ١٠ی ئاداریش جەماوەری کفری و قەرەهەنجیر و حاجی ئۆمەران و مێرگەسۆر و ڕەواندز و دیانە و خەلیفان و هەریر و باسرمە ڕاپەڕین، هێزەکانی

ڕژێمی داپڵۆسێنەری بەعسیان لەناوچەکانی خۆیاندا وەدەرنا.

لە بەرەبەیانی ڕۆژی ١١ی ئاداریش جەماوەری شاری هەولێری هۆلاکۆ بەزێن ڕاپەڕی و دەستەیەکیان لە پیاوە تاوانکارەکانی ڕژێم لەناوبرد و دەستیان بەسەر ئۆردوگای فەیلەقی (٥) داگرت، پاشان دەستیان بەسەر هەموو چەکە قورسەکانی فەیلەق داگرت.

بۆ ڕۆژی ١٢ی ئاداریش جەماوەری شاری ئاکرێ و دەوروبەری لە دژی ڕژێم ڕاپەڕین و ناوچەکەی خۆیان ئازاد کرد و بۆ شەوی ١٢ لەسەر ١٣ش شاری خانەقین و باوەنوور و پردێ لە پیاوانی ڕژێمی فاشی پاک کرانەوە.

لە ڕۆژی ١٣ی ئاداریش مەخموور و بەردەڕەش و لەوسەریش زاخۆ ئازاد کران و لە ١٤ی ئاداریش شارەکانی دهۆک و ئامێدی و هاوینەهەواری سەرسەنگ ئازاد کران.

لە ڕۆژی ١٦ی ئادار، ناوچەکانی قەرەچووخ و سەربەشاخ ئازاد کران و بۆ ڕۆژی ١٩ی ئادار هێزێکی زۆری پێشمەرگەی کوردستان لە قۆڵەکانی سلێمانی و هەولێر و کۆیە بەرەو شاری کەرکوک چوون بەنیەتی ئازاد کردنی و وابوو لە سەرلەبەیانی ٢٠ی ئاداری ١٩٩١دا شاری کەرکوکی جەرگی کوردستانیش بە زەبری هێزی پێشمەرگە و جەماوەری شۆڕشگێڕی شارەکە ئازاد کراو دوای هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان، بڕیاردرا ڕۆژی ٥ی ئاداری هەموو ساڵێک دەستپێکی ڕاپەڕین بێ، ڕاپەڕینە مێژووییەکەی کوردستان و ڕۆژی ٢٠ ئاداریش ڕۆژی سەرکەوتنی ڕاپەڕینەکە بێت.

من و ڕۆژنامەنووسیی پاش ڕاپەڕینەکەی ئاداری ١٩٩١

هەرچەندە لە کۆتایی مانگی ئاداری ١٩٩١دا ڕژێمی بەعس دەستی بە داگیرکردنەوەی زۆربەی خاکی ئازادکراوی کوردستان کردەوە، تاکو لە (کۆڕێ)ی نێوانی مەسیف سەلاحەددین و شەقڵاوە دەبابەکانی تێک شکێنران و سوپای دوژمن نەیتوانی زیاتر بچێتە پێش و لە شەقڵاوە لەولاوە بەرەو ڕۆژهەڵات بە ئازادی مایەوە، تاکو ئەنجوومەنی ئاسایشی نێودەوڵەتی ناوچەی دژە فڕینی فڕۆکەی عێراقی دامەزراند تا هێزەکانی ئەمەریکا گوشار بخەنە سەر ڕژێمی بەعس تاکو ئیدارەی خۆی لە کوردستانی باشوور بە تایبەتی لە پارێزگاکانی دهۆک و هەولێر و سلێمانی و گەرمیان بکێشێتەوە، وابوو لە ٢٣ی مانگی تشرینی یەکەمی ئەو ساڵەی ١٩٩١دا دەستەڵاتی بەعس لەو ناوچانە نەماو میللەتی کورد هەناسەیەکی ئازادی هەڵکێشا.

من لەگەڵ دەرچوونی (ڕۆژنامەی کوردستانی نوێ)ی ئۆرگانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لە ڕۆژی ١٩٩٢/١/١٢دا لە شاری هەولێر وەک نووسەری ئەدەبی بە مووچەیەکی ڕەمزی دامەزرام، ئەوکات ڕێزدار ئەرسەلان بایز سەرنووسەری ڕۆژنامەکە بوو، هەر جارە بابەتێکی ئەدەبی، یان ڕۆشنبیریم بڵاودەکردەوە و گەلێک ڕۆژنامەنووسی بەهرەداری وەک برایان: مومتاز حەیدەری و نەژادی عەزیز سورمێ و سەعدوڵڵا پەرۆش و عەبدولغەنی عەلی یەحیاو جەوهەر کرمانج و عەبدوڵڵا سەڕاج و حەمەکەریم هەورامی و ئازاد جندیانی کاریان لە نووسینی بابەتەکانی ڕۆژنامەکە دەکرد و سەردەمێکیش لە کاری سەرنووسەری جەنابی فەرەیدوون عەبدولقادر جێی کاک ئەرسەلانی گرتەوە. من تاکو پاییزی ساڵی ١٩٩٣ کارم لەو ڕۆژنامەیەدا کرد و دوای ئەو مێژووە و دەرچوونی (ڕۆژنامەی برایەتی) ئۆرگانی پارتی دیموکراتی کوردستان وەک بەرپرسی لاپەڕەی ئەدەب کارم لەو ڕۆژنامەیەدا کرد. سەرنووسەری ڕۆژنامەکە فەرهاد عەونی بوو، جێگرەکەیشی دەمێک ئەسعەد عەدۆ و دەمێکیش ئاسۆ کەریم بوو، دوای فەرهاد عەونی، نەژاد عەزیز سورمێ بووە سەرنووسەر و خوالێخۆشبوو زاهیر ڕۆژبەیانی بووە جێگری سەرنووسەری ڕۆژنامەکە و هەوڵێکی زۆری دا لاپەڕەی ئەدەب بکات بە پاشکۆیەکی هەفتانە تاکو سەربەخۆ دەربچێت و دەستەی نووسەرانی بەم جۆرە بوو:

١- کەریم شارەزا
٢- ئەحمەد محەمەد ئیسماعیل
٣- جەلیل کاکەوەیس
٤- عەباس عەبدوڵڵا یووسف
٥- ئازاد سوبحی، چونکە پاشکۆکە بەناوی (ئەدەب و هونەر) بوو، هەروەها تاریق کارێزی و شیار ئەحمەد ئەسوەد بوونە نووسەری بەشی هونەریی لە هەفتەنامەکەدا و بۆ کاروبار بەڕێوەبردنیش خوالێخۆش بوو زاهیر ڕۆژبەیانی بووە سەرنووسەر و منیش بە دەمڕاستی دەستەی نووسەران هەڵبژێردرام و ئەم پاشکۆیە

خزمەتێکی زۆری ئەدەب و هونەری کوردی کرد.

میوانێکی ئازیزی ئەدەب و هونەر

ڕۆژێکیان میوانێکی ئازیزمان هاتە سەردانی دەستەی نووسەرانی پاشکۆکە و ئەویش پرۆفیسۆر دکتۆر جەلیلی جەلیل بوو، کە کوردێکی ئەرمینیانشین بوو، دەستەی نووسەران لە ژووری خوالێخۆشبوو زاهیر ڕۆژبەیانی لەگەڵیدا کۆبووینەوە و گەلێک وێنەمان لەگەڵدا گرت. یەک یەک ناوی خۆمان پێدا و ئەویش گوتی لەناو هەمووتان [ئەز تەنیا کەریم شارەزا ناس دکەم]، واتە [من تەنیا کەریم شارەزا دەناسم] هۆی ئەو ناسینەیشم بۆ ساڵی ١٩٦١ دەگەڕێتەوە کە کتێبی [کۆیە و شاعیران]م چاپ کرد و دانەیەکم بۆ خوالێخۆشبوو مارف خەزنەدار نارد بۆ لینینگراد کە جارێ خوێندکاری دکتۆرا بوو لەو شارەدا و لەبەردەستی پرۆفیسۆر قەناتی کوردۆییف بوو، کە کتێبەکەم گەیشتە دەستی، بەنامە ئاگاداری کردمەوە کە سەرو دانەیەک بۆ پرۆفیسۆر قەناتی کوردۆییف و خوێندکاری دکتۆرا جەلیلی جەلیل بەدیاری و بە پۆستە بنێرم بۆ لینینگراد، کە دیارییەکەم گەیشتە دەستیان، سوپاسنامەیان بۆ ناردم و کوردۆییف کتێبێکی خۆیشی بە دیاری بۆ ناردم. لەوەوە پرۆفیسۆر جەلیلی جەلیل منی دەناسی.

هەتا کە فەرهاد عەونی و نەژاد عەزیز سورمێ سەرنووسەری برایەتی بوون، ڕێزم لێدەگیرا، بەڵام کاتێک عەبدولسەلام بەرواری بووە سەرنووسەر، هەستم دەکرد ئەو ڕێزەم نەما و پاشکۆ هەفتانەکەی (ئەدەب و هونەر)ی نەهێشت، بۆیە منیش لە پایزی ٢٠٠٢دا وازم لە کارکردن لە برایەتی هێنا.

من و سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان

کاتێک سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان لە ٧ی تەمووزی ١٩٩٨دا دامەزرا، من بووم بە ئەندام لەو سەندیکا پیشەییە، شەڕی براکوژی، بەستنی کۆنگرەی دامەزراندنی دواخست تاکو لە ڕۆژانی ٢٩-٣١ی کانوونی یەکەمی ١٩٩٨دا لە هۆڵی میدیا لە شاری هەولێر بەسترا. من بەو ناوەی بە تەمەنترین ئەندام بووم لە سەندیکاکە، بە سەرۆکی دەستەی بەڕێوەبەری کاروباری کۆنگرەکە هەڵبژێردرام. منیش داوام لە دەستەی بەڕێوەبردنی سەندیکا کرد هەڵوەشێتەوە تاکو لە دوادانیشتنی کۆنگرەکە نەقیب و دەستەیەکی نوێی بەڕێوەبردنی سەندیکا هەڵدەبژێردرێ. دوای ئەم کارەم، کۆنگرەکە کەوتە سەر وتووێژ کردن لەسەر بەندەکانی پەیڕەوی ناوخۆی سەندیکا و کاروباری تری و لە ڕۆژی ١٩٩٨/١٢/٣١دا، دەستەیەکی تازەی بەڕێوەبردنی سەندیکاکە هەڵبژێردرا و فەرهاد عەونی بووە نەقیب و ئەو زاتە بووە یەکەمین نەقیبی هەڵبژێردراوی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان و لە کۆنگرەی دووەمیش دووبارە بە نەقیب هەڵبژێردرایەوە دوای ئەوە لە کۆنگرەی سێیەمدا خۆی نەپاڵاوتەوە، بەڕێز ئازاد حەمەدەمین لە جێی ئەو بووە نەقیبی ڕۆژنامەنووسانی کوردستان و هەروا بەردەوامە لەسەر کارو ئەرکەکەی خۆی.

کارکردنم لە ئەنجوومەنی وەزیرانی کوردستان وەک وەرگێڕ

لە پاییزی ساڵی ١٩٩٢دا جەنابی شێرکۆ بێکەس کە ئەوسا وەزیری ڕۆشنبیری و لاوان بوو لە حکوومەتی هەرێمی کوردستاندا لە سەردەمی کابینەکەی دکتۆر فوئاد مەعسوومدا، من و مامۆستا عەبدولکەریم شێخانی پاڵاوت بۆ ئەوەی ببینە وەرگێڕ لە (عەرەبییەوە بۆ کوردی و بەپێچەوانەوەش) لە ئەنجوومەنی وەزیران، سەرۆک وەزیران بڕیاری دابوو هەر فەرمانێکی وەزارەتی ئەگەر بە کوردییەکی ڕوون و ڕەوان نەنووسرێ، واژۆی ناکات، ئێمەش سەردانی دکتۆر فوئادمان کرد و فەرمانی دامەزراندنمان بۆ ئەو کارە دەرچوو و زۆر بە دڵسۆزی و وردبینی ئەو کارەمان گرتە ئەستۆ و دکتۆریش لێمان ڕازی بوو و کە لە ١٩٩٣/٤/٢٥یشدا ڕێزدار کۆسرەت ڕەسوول عەلی لە سەرۆکایەتی وەزیران جێی گرتەوە و ئێمەش لەسەر کارەکەمان بەردەوام بووین .

ڕۆژێکیان کاک فەرهاد عەونی هاتە ئەنجوومەنی وەزیران و پێی گوتم: (کاک جەوهەر نامیق سالم)ی سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان یەکێکی پێویستە بچێتە پەرلەمان و کوردیزان و عەرەبیزان بێ تاکو پرۆتۆکۆلەکانی دانیشتنەکانی پەرلەمانتاران پوختە بکات و هەڵەبڕیان بکات تا بە زنجیرە چاپ بکرێن. منیش بۆ ئەو کارە تۆم دەستنیشان کردووە و تێت ڕادەبینم کە ئەو کارەت بە چاکی پێ بکرێ. با بچین بۆ لای کاک جەوهەر

تاکو بە چاکی لە کارەکەت بگەیت. منیش لەگەڵی چووم و ئەو زاتە قەدر زانە بە گەرمی پێشوازی لێ کردم و پێی گوتم: «دەمانەوێ پرۆتۆکۆلەکانی پەرلەمان بەبێ هەڵە چاپ بکەین.» منیش گوتم: جەناب پرۆتۆکۆڵێکم پێ بدەن تاکو لەماڵەوە ڕێکی بخەم و بۆ سبەی پێشکەش بە جەنابتان بکەم تاکو بزانم ڕاتان لێیە، یان نا. منیش پرۆتۆکۆلی یەکەمم وەرگرت و بردم لە ماڵەوە هەڵەبڕیم کرد و لە هەندێ شوێنیش بە جوانی دامڕشتەوە. بۆ سبەی بردمەوە لای کە خوێندییەوە بینی جوان داڕێژرابوو، پێی گوتم: خۆزیا ئێمە هەموومان ئاوا بە پوختی وتووێژ بکەین و لەدوای جێگری سەرۆکی پەرلەمانی نارد کە ئەوسا خوالێخۆشبوو نەژادی ئەحمەدی عەزیز ئاغا بوو، کاک جەوهەر پێی گوت: ئایا پرۆتۆکۆلەکان بەشێوەی ئەدەبی پوخت تۆمار بکرێن، یان هەر ئەندامە چۆنی گوتووە ئاوا تۆمار بکرێت؟ لە وەڵامدا خوالێخۆشبوو نەژادی ئەحمەدی عەزیز ئاغا فەرمووی (وا ڕاستە هەرکەسە چۆن دواوە، ئاوا تۆمار بکرێت).

ئینجا بڕیاردرا شێوەی قسەو وتوێژەکان دەق وەکو خۆیان تۆمار بکرێن و کاک جەوهەریش پێی گوتم: بزانە مەجید ئاسنگەریش ئەگەر پێی دەکرێ با بێت بۆ ئەنجامدانی ئەم کارە لە پەرلەمان و منیش چووم بۆ لای و بۆ ڕۆژی دوایی ئەویش هات و دوای چەند ڕۆژێکیش کاک مەجید ئاسنگەر، مامۆستا کەمال عەبدولقادری هاوڕێی هێناو بە هەر سێکمان ئەو کارەمان کرد.

کارکردنم لە پەرلەمانی کوردستاندا

من لە ڕۆژی ١٩٩٣/١١/٢دا بە گرێبەست لە پەرلەمانی کوردستان دامەزرام و دوو کەسی دیکەش بە هەمان فەرمانی سەرۆک پەرلەمان جەوهەر نامیق کە برایان سەرۆ قادر و خوالێخۆشبوو مەجید ئاسنگەر بوون دامەزران و دوای هەفتەیەک فەرمانی دامەزراندنی مامۆستا کەمال عەبدولقادریش دەرچوو، من لە ١٩٩٣/١١/٣ دەستم لە کارەکەم لە ئەنجوومەنی وەزیران هەڵگرت و بە تەواوی کەوتمە سەر پوختەکردن و هەڵەبڕی پرۆتۆکۆلەکانی دانیشتنەکانی پەرلەمان کە ئەوسا پێی دەگوترا (ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستان).

من لەو مێژووەی دامەزراندنمەوە تاکو ئەمڕۆ وابووەتە بیست ساڵ بە گرێبەست لە پەرلەمانی کوردستان کاردەکەم، سەردەمێک پرۆتۆکۆلەکانم ڕێک دەخست و لە دواییدا وەرگێڕانی یاساکانم لە عەرەبی بۆ کوردی و بە پێچەوانەوەش پێ سپێردرا.

زۆر پرۆتۆکۆڵمان هەڵەبڕ کرد، چونکە هەڵەی گەورەیان تێدا کرابوو، جارێ کارمەندانی کۆمپیووتەر بە چاکی لە چاپ کردنیان ڕانەهاتبوون، ئێمەش توانیمان لە پاڵ ئەم کارەشمانەوە چەند ژمارەیەک لە ڕۆژنامەی پەرلەمان دەربچوێنین و بڕیار و یاساکانی پەرلەمانیان تێدا پەخش بکەین.

سەردەمێک خوالێخۆشبوو مەجید ئاسنگەر بەرپرسی کاروباری پەرلەمان بوو، بەڵام کە کرا بە ڕاوێژکاری ڕاگەیاندنی پەرلەمان، ئازاد دڵزار جێی گرتەوە و دوای ئەویش محەمەد حەسەن ڕۆژبەیانی بووە بەڕێوەبەری کاروباری پەرلەمان و منیش بە وەرگێڕ لەوێ مامەوە.

شەڕی براکوژی و هەڵوێستی دەستەی نووسەر و رووناکبیرانی کوردستان

لەڕۆژی (١)ی ئایاری ١٩٩٤دا شەڕی براکوژی لە شاری قەڵادزێ لەسەر شتێکی بچووک هەڵگیرسا کە کێشەیەکی موڵکایەتی نێوانی کوڕی حەسۆ میرخان و چەند کەسێکی دی بوو، چونکە هەردوو زلهێزەکەی کوردستان یەکێتیی نیشتمانی کوردستان و پارتی دیموکراتی کوردستان لەسەر بیر و بڕوای حزبایەتییان لەگەڵ یەکدا ناکۆک بوون تا ڕادەی شەڕی دەستەو یەخە، بۆیە ئەو شەڕە بچکۆلەیەی شاری قەڵادزێ لە ماوەیەکی کەمدا بە زۆربەی ناوچەکانی کوردستانی ئازاد دا بڵاوبووەوە و ئێمەی دڵسۆزی کورد و کوردستان کۆمەڵێک بووین تەگبیرمان کرد (بانگەوازێک) دەربکەین و داوا لە هەردوو لایەنی شەڕکەر بکەین بۆ وەستاندنی خوێن ڕشتنی کورد بە دەستی کورد. لە ئەنجامدا ئەم چەند کەسەمان لە ماڵی مامۆستا حەمەکەریم هەورامی کۆبووینەوە و من ئەو بانگەوازەم دوای وەرگرتنی ڕای هەموویان داڕشت و واژۆمان کرد کە ئەمەش دەقەکەیەتی:

بانگەوازێک

بۆ/ سەرکردایەتی یەکێتیی نیشتمانی کوردستان و

سەرکردایەتی پارتی دیموکراتیی کوردستانی یەکگرتوو

بەناوی شۆڕشی ئازادیخوازی نەتەوەیی کورد و بەناوی هەمـوو خـاوەن ویژدانێکی پاک و دڵسـۆزی کـوردایەتی. بەنـاوی گـــیـــانی ١٨٢ هـەزار ئەنفـــالکـراو و قـوربانیـیانییـەکانی کـیـمیابارانی هەڵەبجـەی شـەهید و بەناوی گـیـانی ئەو هەشت هەزار بارزانیـیـەی بێ سـەرو شوێن کران و لەناوبران.

ئێمە کۆمـەڵێک لە نووسـەر و ڕووناکـبیرانی دڵسـۆزی کوردستان لە شارە دێرینە خۆڕاگرەکەی هەولێر، داواکارین بە زووترین کـات هەمـوو جـۆرە دیاردەیەکی چەکـداری و کوشتار لەناو کوردستانی باشووری ئازاد کراودا نەهێڵن، چونکە ئێسـتاکە وڵاتەکـەمان بە قۆناغـێکی زۆر ناسکدا تێـدەپەڕێ و با ڕژێمی فـاشی بەغـداو هەمـوو دوژمنانی کورد زیاتر پێمان خۆش نەبن و لە کەلێنی ڕیزەکانی هێزە نیشتمانییەکانمانەوە نەیەنە ژوورەوە و کوردستانی ئازاد کراو داگیر نەکەن.

ئێـسـتـاش دەمـانەوێ بە کـردەوە ئەم کـارانەی خـوارەوە ئەنجام بدەن:

١- ئەوەی ئاگـــری براکـــوژی لەنـاو مـــیـللەتدا هەڵگیرسێنێ دوژمنی هەرە گەورەی کوردە و دەبێ ڕیسوا بکرێ.

٢- مـاوە نەدەن کـەس بیـر لە تۆڵە سـەندنەوە بکات، چونکە کارەساتی گەورەتری بەدوادا دێت.

٣- ئەوانەی بـوونەتە هۆی هەڵگیـرسانی ئەم فـیـتنە و کوشتـارە، بە ڕێگایەکی یاسایی بدرێنە دادگاو بەسزای خۆیان بگەن.

لە کـۆتاییـدا دەڵێین: هەمـوومـان ئێـسـتـاکـە لەبەردەم لێپرسینەوەیەکی مێژوویی داین و مێژووش ڕەحم بە کەس ناکات و ئۆباڵی میللەتی کوردیش لە ئەستۆی ئێوەدایە.

١- کەریم شارەزا
٢- مومتاز حەیدەری
٣- مەجید ئاسنگەر
٤- لەتیف شاکر
٥- عەبدولخالق عەلائەدین
٦- مەدحەت بێخەو
٧- مەولوود قادر بێخاڵی
٨- حەمەکەریم هەورامی
٩- تاریق محەمەد سەعید جامباز
١٠- کەمال عەبدولقادر

هەولێر ٦/٥/١٩٩٤

وێنەیەکی بۆ/

- حزبە تێکۆشـەرەکانی بەرەی کوردستـانی و دەرەوەی بەرەی کوردستانی.
- ڕۆژنامەکانی کوردستانی ئازاد کراو.
- ئـیـســتـگەی ڕادیۆ و تەلەڤـزیۆنەکـانی حـزبە کوردستانییەکان و ڕادیۆی هەرێم.

تێـبـینی: دەقی ئەم بانگەوازە لە ژمـارە (١٩٣٩)ی ڕۆژی شـەممەی ڕێکەوتی ٧/٥/١٩٩٤، بەرانبــەر بە ١٧ی گـــوڵانی ٢٦٩٤، لە ڕۆژنـامــــەی برایەتـی بڵاوکراوەتەوە.

ئێـمـەی نووسـەر و ڕووناکـبیـرانی هەولێر هەر بەوەندە نەوەسـتـاین، بەڵکو کـۆمـەڵێکی زیاتری ڕۆشنبـیـران بۆ وەسـتـاندنی شـەڕە خۆکـوژییـەکە بیـرمان لە کـارێکی تر کـردەوە. من گـوتم برووسکە بۆ مـام جـەلال و کـاک مەسعوود بارزانی بنێرین بۆ ڕاگرتنی ئەو شەڕە خۆکوژییە، کـەچی کـەسی وامـان لەگـەڵدا بوو، یەک لەوانە دکـتـۆر فـەرهاد پیـربـاڵ بوو، گـوتی: واچاکـە گـەفی ئەوە لە شـەڕکـەران بکەین، ئەگـەر شـەڕەکـە ڕانەگـرن خـۆمـان بسـووتێنین!! هەرچەندە من و خـوالێخـۆشبـوو مـەجـید ئاسنگەر و مەولوود بێخاڵی و کەمال عەبدولقادر گوتمان ئەمە کـارێکی نادروستە و ئێـمە لەگەڵ ئەم ڕایەدانین و دەمـــانەوێ بە برووسکە ناردن بۆ هـەردوو ســەرۆک چارەســەری بکەین، بەڵام بەداخــەوە هەندێ کــەس پشتـگیـریـان لە ڕایەکەی دکـتۆر فەرهاد پیربـاڵ کـرد و ڕۆژی ٢٤/١/١٩٩٥ دانرا بۆ خۆ سووتاندنەکە، لەدوای نیوەڕۆی ئەو ڕۆژە دیاری کراوەدا لەبەر دەرگا و گۆڕەپانی پارێزگـای هەولێـر خـەڵکێکی یەکـجـار زۆر کۆبوونەوە، ئێـمـەش ئامادەبووین و ئۆتۆمبێلی ئاگر کوژێنەوە ئامادە کـرا و دکـتـۆر فـەرهاد لەسـەر شـانان نراو هاواری دەکـرد ئەگەر شەڕەکە نەوەستێ خۆمان دەسووتێنین، لەو دەمەدا وەڵامی هەردوو بەڕێزان کـاک مـەسـعـوود و مـام جـەلال گەیشت کە هەریەکە دەیگوت ئەگەر لایەنەکەی دیکە شەڕ ڕاگرێ ئێـمـەش ڕای دەگرین و بەم چەشنە ئەو سیناریۆی خۆسووتاندنە بە سەلامەتی کۆتایی هات و من و چەند برادەرێکی وەک خوالێخۆشبوو مەجید ئاسنگەر گوتمان

جارێکی تر ڕیشی خۆمان نادەینە دەست کەسی سەرەڕۆی سەرگەرم.

ماوەیەک شەڕی ناوخۆ سستی تێکەوت و تاڕادەیەک وەستا، بەڵام لە پڕێکدا لە ڕۆژی ١٩٩٤/١٢/١٤ دەستی پێکردەوە و تەشەنەی کرد و لە ڕۆژی ١٩٩٤/١٢/١٨، هێزەکانی پارتی دیموکراتی کوردستان بارەگاو هێزەکانی یەکێتیی نیشتمانی کوردستانیان لە شەقلاوە و ناوچەکە وەدەرنا و شەڕی ناوخۆ بە هەموو لایەکدا بڵاوبووەوە و پەرلەمانی کوردستانیش هەڵوێستی خۆی بەرانبەر بەو شەڕە خۆکوژییە نەگریسە دەربڕی و هەوڵێکی زۆری دا بۆ وەستاندنی، بەڵام لایەنە شەڕکەرەکان هەر بەردەوام بوون لەسەر کردارەکەیان و بۆ ڕۆژی ١٩٩٤/٥/٣ هێزەکانی یەکێتیی نیشتمانی کوردستان دەستیان بەسەر پەرلەماندا گرت و پەرلەمانتارانیش هەر بەردەوام بوون لەسەر هەوڵەکەیان بۆ ڕاگرتنی شەڕەکە و وابوو ٥٩ پەرلەمانتار لە پێناوی نەهێشتنی گرفتەکە لە (١٩٩٤/١٢/٢٣)ەوە کەوتنە پەناگیری و لە بارەگای پەرلەمان مانەوە و پەناگیرییەکە ١٠٣ ڕۆژی خایاند و تاکو ڕۆژی ٤ی نیسانی ١٩٩٥ بەردەوام بوو، کەچی شەڕەکە نەوەستا، وابوو لەو ڕۆژەدا سەرۆکی پەرلەمان خوالێخۆشبوو جەوهەر نامیق سالیم تەلاری پەرلەمانی جێ هێشت و ڕووی کردە مەسیف سەلاحەددین.

لە ڕۆژی ١٩٩٤/٥/٢٥دا هەردوو دۆستی میللەتی کورد (خاتوو دانیال میتران)ی هاوسەری فەرەنسوا میتەرانی سەرۆک کۆماری ئەوسای فەرەنسا لەگەڵ بیرنارد کۆشنەر لە بانگەوازێکدا داوایان لە مام جەلال و کاک مەسعوود کرد شەڕی ناوخۆی کوردستان بوەستێنن و لە هەمان کاتیشدا وێنەی بانگەوازەکەیان پێشکەش بە سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان و سەرۆک وەزیرانی حکومەتی کوردستان کرد، کەچی بێ سوود بوو و شەڕەکە هەر بەردەوام بوو، بۆ ماوەیەک، کەمێک دامرکایەوە، بەڵام هەردوو لا لەبیانوو دەگەڕان شەڕەکە سەرهەڵداتەوە، وابوو لە ١٩٩٤/١٢/١٤ شەڕ دەستی پێکردەوە و وەک باسمان کرد لە ١٩٩٤/١٢/١٨دا هێزەکانی پارتی دیموکراتی کوردستان شەقلاوەیان لە بارەگا و هێزەکانی یەکێتی پاک کردەوە و کوردستانی ئازاد کراو بووە دوو بەش و دوو حکومەتی ناوخۆی ئیدارەی هەولێر و ئیدارەی سلێمانی و منیش لەسەر ئەو کارەساتە نەتەوەییە زنجیرەیەک هۆنراوەی سیاسیم دانا، لەوانە هۆنراوەیەک بوو بەناوی (پانۆرامای براکوژی) کە لە بەشێکیدا دەڵێم:

لەسەر پارەی باج و خەراج
چارەنووسی کوردستانیان
لەدەلاڵخانەی مێژوودا
کردە هەڕاج
لە هەر لایە
بوو بە پێشبڕکێی چەکداری و
لەشکرکێشی و بەیەکدادان
بوو بە شەڕی براکوژیی
مان و نەمان
وایان زانی ئەم کارەیان
زۆر ڕەوایە
شەڕی حەقە و
شۆڕشی بیرو بڕوایە
وەک دوژمنی بابەکوشتە
یەکیان قڕ کرد
خوێنی گەشی یەکیان فڕ کرد!!

سنووری نێوان حکومەتی هەولێر و حکومەتی سلێمانی (دیگەڵە) بوو. کاتێک کە پارتی دەستی بەسەر (کەسنەزان)دا داگرت، یەکێتی کە هەولێری کەوتبووە دەست بە ڕێگەی بیستانە- بەستی شەڵغە- دیگەڵە- کۆیە هاتوچۆی بۆ سلێمانی دەکرد. پارتیش لەمەسیف سەلاحەددینەوە بەرەو ڕۆژهەڵات و بادینانی لەبەر دەستدابوو، لێرەدا یەکێتی بێجگە لە ڕووی سیاسییەوە، لە ڕووی ئابووریش زیانی پێ گەیشت، چونکە داهاتی کوردستان لە ئیبراهیم خەلیل و حاجی ئۆمەراندا لەدەست پارتی بوو، کەچی یەکێتی ئەو داهاتەی نەبوو، ئێمە کارمەندانی پەرلەمانی کوردستان دوو مانگ مووچەی مانگانەیان پێنەداین، تەنانەت زانکۆی سەلاحەددینیش هەرچەند لەژێر کۆنترۆڵی یەکێتیدا بوو، کەچی مووچەی دکتۆر و کارمەندانی پێ نەدەدرا، بۆیە لە مەسیفەوە پارتی مووچەکەی دابین دەکرد و بۆی دەناردن.

ئەو پانۆرامایەی شەڕی براکوژی تا دەهات قووڵتر دەبوو تاکو مامۆستا (عەزیز محەممەد)ی سکرتێری

پێشووی حزبی شیووعی کەوتە نێوانیان و پێی سەلماندن دەبێ بە ڕێگایەکی ئاشتییانە ناکۆکییەکانی نێوانی یەکێتی و پارتی چارەسەر بکەن. وابوو هەردوولا شاندیان لە ئاستێکی بەرز دامەزراند بۆ گفتوگۆکردن لەپێناوی گەیشتن بە ڕێککەوتننامەیەکی بنبڕ بۆ ناکۆکییەکان. چەندان جار هەردوو شاندەکە دەمێک لە شەقلاوە و دەمێکیش لە کۆیە کۆ دەبوونەوە، کەچی چ ئەنجامێکی ئەرێنی نەبوو.

دەوڵەتە دۆستەکانی کورد بە پەرۆشەوە سەیری ئەو شەڕەی ناوخۆی کوردستانیان دەکرد و لەسەر داوای ئەو دەوڵەتانە سەرکردایەتی پارتی و یەکێتی دەمێک لە تورکیا و دەمێکیش لە ڕۆژی ١٢/٩/١٩٩٥ تاکو ١٥/٩/١٩٥٥ شاندەکانیان لە شاری (دبلن)ی پایتەختی ئیرلەندە کۆبوونەوە بۆ گەیشتن بە ئەنجامێک بۆ بنبڕ کردنی شەڕی ناوخۆ، کەچی لە ئەنجامدا کێشەکە هەر چارەسەر نەکرا.

لە ڕۆژی ١٢/١٠/١٩٩٥یشدا شاندێکی ئەمریکی بە سەرۆکایەتی (ڕۆبەرت دویچ) گەیشتە کوردستان بۆ وەستاندنی شەڕەکە و چارەسەکردنی کێشەکە بە ڕێگایەکی ئاشتیانە، کەچی دیسان لە ئەنجامدا بێ سوود بوو.

لە شەوی ١٦ لەسەر ١٧ی ئابی ساڵی ١٩٩٦ بۆ جاری سێیەم شەڕ لەنێوان هێزکانی پارتی و یەکێتی هەڵگیرسایەوە و ئێران دەستی لەو هەڵگیرسانەوەیەدا هەبوو، کاک مەسعوود بارزانی لە وتارێکیدا گوتی: من حەز دەکەم بە گوللەتۆپێکی عیراقی بکوژرێم نەک بە چەکی دەوڵەتی بیانی، بۆیە ڕۆژ بەڕۆژ ناکۆکییەکە قووڵتر دەبوو، تا وای لێهات سوپای عیراق لە ٣١/ئابی/١٩٩٦دا هاتە کوردستان و هێزەکانی یەکێتی نیشتمانیش وردە وردە شاریان چۆل کرد، هەرچەندە دیمەنێکی نافرەجابوو، بەڵام لە سەرێکی ترەوە بەخێر گەڕا، چونکە ئەگەر پارتی بەشەڕی شەقام و کۆڵانان ویستبای هەولێر بگرێتەوە، ئەوە بەسەدان، بەڵکو بە هەزاران کەس دەبوونە قوربانی و بە سەدان ماڵ و تەلاریش وێران دەبوون، کەچی کردارە سەربازییەکە بەبێ کاردانەوەیەکی ئەوتۆ کۆتایی هات و سوپای عیراق کشایەوە بۆ شوێنی جارانی خۆی.

ئینجا ئەندامانی پەرلەمان کە پارتی و هاوپەیمانانی لە تورکمان و مەسیحی و چەند ئەندامێکی یەکێتی کە لە هەولێر مابوونەوە لەگەڵ سێ ئەندامی پەرلەمان لە لیستی حزبی شیووعی دەستیان بە کۆبوونەوەکانیان کردەوە، چونکە زۆرینەیان پێ دەهێنا و ئیمەی کارمەندی وەرگێڕانی بڕیار و یاساکانی پەرلەمان کەوتینەوە سەر وەرگێڕانی پرۆژەی یاسای نوێ لە عەرەبییەوە بۆ کوردی.

ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا بەم شەڕە ناوخۆییە وێرانکەرەی کوردستانی ئازاد کراو زۆر سەغڵەت بوو، داوای لە هەردوو سەرکردایەتی پارتی و یەکێتی کرد، شاندیان بنێرن بۆ ئەمەریکا، وابوو لەوێ بە چاودێری و ئامادەبوونی وەزیری دەرەوەی ئەمەریکا خاتوو مادلین ئۆلبرایت کۆبوونەوە و گەیشتنە چارەسەرێکی بنبڕ بۆ نەهێشتنی شەڕی ناوخۆ و سڕینەوەی ئاسەوارەکانی، وابوو لە هەولێر وەزارەتی سێیەم بە سەرۆکایەتی دکتۆر ڕۆژ نووری شاوەیس لە ڕۆژی ٢٦/٩/١٩٩٦دا دامەزرا و سوێندی یاساییان لەبەردەم ئەندامانی پەرلەمان خوارد.

ئەمەریکا هەر بەردەوام بوو لە نزیک کردنەوەی هەڵوێستی هەردوو لای شەڕکەر تاکو وای لێهات لە ڕۆژی ٨/٩/٢٠٠٢ ڕێککەوتننامەیەک لەنێوان سەرکردایەتی پارتی و یەکێتی بە ئامادەبوونی بەڕێزان مام جەلال و کاک مەسعوود بارزانی لە مەسیف سەڵاحەددین بە هەردوو فراکسیۆنی پارتی و یەکێتی و لیستی مۆر لە هۆڵی پەرلەمان کۆببێتەوە. وابوو لە ڕۆژی ٤/١٠ بەپێی ڕێککەوتننامەکەی سەڵاحەددین، پەرلەمانی کوردستان بە ئامادەبوونی بەڕێزان مەسعوود بارزانی و مام جەلال تاڵەبانی و مادام میتران بە هەردوو فراکسیۆنی زەرد و سەوز و لیستی مۆر کۆبووەوە و تەمی براکوژی لەسەر دڵی میللەتی کورد سڕایەوە.